

Poročilo

URBANI FORUM

Urbana prenova
Identiteta in prepoznavnost mest

1. Celje
2. Koper
3. Kranj
4. Ljubljana
5. Maribor
6. Murska Sobota
7. Nova Gorica
8. Novo mesto
9. Ptuj
10. Slovenj Gradec
11. Velenje

MESTO

www.goforesight.eu | www.smartiscity.eu

Torek / 7. november 2017
Dominikanski samostan, Muzejski trg 1 / Ptuj

KAZALO

2	Program
3	Otvoritev
5	Celostna prenova mest / Predstavitev koncepta
6	Urbana prenova / Predstavitev dobrih praks
10	Okrogla miza / Uspešna celostna prenova mest in oblikovanje blagovne znamke

PROGRAM

10.00-10.30 POZDRAVNA NAGOVORA

Miran Senčar, župan MO PTUJ

Lidija Stebernak, Državna sekretarka, Ministrstvo za okolje in prostor

10.30-11.15 PREDSTAVITEV KONCEPTA CELOSTNE PRENOVE MEST

Celostni razvoj mest - priložnosti urbane prenove

Barbara Radovan, Generalna direktorica, Direktorat za prostor, graditev in stanovanja, Ministrstvo za okolje in prostor

Vključevanje meščanov in ostalih deležnikov pri prenovi mest

Simon Delakorda, Direktor InEPA Institut

Identiteta mest v povezavi z razvojem blagovne znamke (branding mest) in urbana prenova

Maja Zupančič Pintar, Konzultantka GFS Institut

11.30-12.45 PREDSTAVITEV DOBRIH PRAKS MEST

Ptuj / Katja Gönc / Direktorica Zavoda za turizem Ptuj

Kranj / Janez Ziherl / Vodja Oddelka za okolje in prostor MO Kranj

Ljubljana / Ivan Stanič / Vodja Odseka za upravne naloge in splošne zadeve MO Ljubljana

Maribor / Katja Beck Kos / Predsednica Društva Hiša!

Novo mesto / Sara Draškovič / Vodja Kabineta župana MO Novo mesto

Kostanjevica na Krki / Vesna Hrovat / Direktorica Otok zavod za razvoj

Ajdovščina / Zlata Čibej / Vodja Urada župana Občine Ajdovščina in

Alenka Blazinšek / Zavod Nefiks

Idrija / Alenka Korenjak / ProstoRož

12.45-14.00 Okrogla miza:

USPEŠNA CELOSTNA PRENOVA MEST IN OBLIKOVANJE BLAGOVNE ZNAMKE

(udeleženci predstavitev dobrih praks in uvodni govorniki)

OTVORITEV

V Dominikanskem samostanu na Ptuj je v torek, 7. novembra 2017, potekal jesenski Urbani Forum z naslovom "Urbana prenova, Identiteta in prepoznavnost mest", ki sta ga organizirala Ministrstvo za okolje in prostor in Združenje mestnih občin Slovenije, izvedla pa Inštitut GoForeSight ter podjetje The Events. Namen Urbanega foruma je promocija vloge slovenskih mest pri razvoju države in spodbujanja dialoga med vsemi deležniki na področju urbanega razvoja.

V uvodnem nagovoru je župan mestne občine Ptuj Miran Senčar nagovoril udeležence in izpostavil, da je pri prepoznavnosti mest ključna vloga župana in njegovi zastavljeni projekti, s poudarkom na tesnem sodelovanju med mestno upravo in prebivalci. Izpostavil je pomen prebivalcev in uspešnih podjetnikov pri kreiranju značaja in promociji mesta, kar so uporabili tudi pri promociji mesta Ptuj. Državna sekretarka na Ministrstvu za okolje in prostor Lidija Stebernak pa je zbrane nagovorila in poudarila, da so mesta nedvomno središča gospodarskega, družbenega in kulturnega razvoja ter inovativnosti. Dodala je še, da je tokratni urbani forum namenjen pregledu uresničevanja vizij in zastavljenih ciljev urbanega razvoja v posameznih mestih.

Predstavniki slovenskih mest in občin, gospodarstva, ministrstev, turizma, razvojnih agencij, društev in zavodov, nevladnih organizacij, akademskih krogov in iniciativ prebivalcev so razpravljali o priložnosti urbane prenove v povezavi z identiteto in prepoznavnostjo mest v slovenskem kot tudi globalnem svetu ter pomenu sodelovanja deležnikov pri urbanem razvoju.

Celostna prenova mest

Predstavitev koncepta

»Na MOP prenavljamo Strategijo prostorskega razvoja, v kateri želimo izpostaviti tudi vlogo mest pri zagotavljanju uravnoveženega in trajnostnega razvoja. Veseli nas, da so trajnostne urbane strategije, v katerih so slovenske mestne občine oblikovale svoje želje in vizije, postale dober in vedno večkrat uporabljen strateški okvir za konkretne razvojne pobude v enajstih mestih. Upamo, da bi v prihodnje ta praksa zaživela tudi v preostalih mestih. Danes mestom dajemo priložnost za medsebojno izmenjavo izkušenj, promocijo lastnih dobrih praks in iskanje možnih rešitev za urbane izzive in ustvarjanje novih partnerstev v slovenskem prostoru. Seveda ima vsako mesto svoje značilnosti, zato želimo na tokratnem srečanju posebej izpostaviti kako svoje posebnosti in identiteto mesta lahko uporabijo pri urbani prenovi in vključevanju vseh zainteresiranih strani v procese, s katerimi izboljšujemo okoljske, gospodarske, socialne in bivalne razmere v mestih.«

Lidija Stebernak, državna sekretarka Ministrstvo za okolje in prostor

Maja Zupančič
Pintar, konzultantka,
GFS Inštitut

Celostni razvoj mest omogoča vitalnost mest, kakovost bivalnega okolja, gospodarski razvoj, konkurenčnost mest, družbeni in kulturni razvoj, varovanje okolja, racionalno raba prostora, odpravo socialnih razlik, blaginjo za vse ipd. Celostni urbani razvoj je na svetovni ravni zapisan v strateških dokumentih, in sicer v Agendi o trajnostnem razvoju do leta 2030 (iz leta 2015), Novi urbani agendi (iz leta 2016), Leipziški listini o trajnostnih evropskih mestih (iz leta 2007), Urbani agendi EU - Dogovor iz Amsterdama (iz leta 2016), v slovenskem okviru pa v Politiki urejanja prostora (2002), v Strategiji prostorskega razvoja Slovenije (2004) in različni obstoječi in novi zakonodaji.

»O urbani prenovi govorimo o različnih ukrepih. Gre za proces preobrazbe mesta, kjer ima notranji razvoj naselij prednost pred širitvami, ima prenova prednost pred novogradnjo in kjer gre za smotrno rabo že načetih površin ter revitalizacijo degradiranih urbanih območij. Proces poteka v tesnem sodelovanju z lokalnimi prebivalci, zato so projekti bolje sprejeti in realno izvedljivi.«

Barbara Radovan, Generalna direktorica Direktorata za prostor, graditev in stanovanja, Ministrstvo za okolje in prostor

Vključevanje meščanov in ostalih deležnikov je ključna pri prenovi mest. Sodelujoče lahko vključujemo v procese prenove prek spletnih platform, na katerih opredelimo temo za strukturirano razpravo, obveščamo meščane prek družbenih omrežij, spletnih strani in novic, omogočimo samo-moderiranje sodelujočih na spletni platformi, posvetovanje prek spleta in v živo ter združujemo podobne ideje v skupine. Prenova mesta bo uspešna, če bodo mesta razumela kaj meščani želijo in če bodo meščani sodelovali pri oblikovanju vizije in strategije ter vanje zaupali. Oblikovanje blagovne znamke mesta je pri tem posebnega pomena in je zgrajena na identiteti mesta, le-ta pa mora biti usklajena med različnimi prebivalci določenega prostora. Blagovna znamka mesta ima pomembno vlogo za urbani razvoj in hkrati nastopa kot orodje za izboljšanje pozicije posameznega mesta v medsebojni tekmi za vlagatelje, turiste in prebivalce. Urbana prenova mesta mora zato potekati v sodelovanju z razvojem blagovne znamke mesta.

Urbana prenova

Predstavitev dobrih praks

Katja Gönc,
direktorica Zavoda
za turizem MO Ptuj

Janez Ziherl, vodja
Oddelka za okolje in
prostor MO Kranj

Izbrani predstavniki in udeleženci so na posvetu delili primere dobrih praks v slovenskih mestih in krajih. Prikazani primeri dokazujejo, da v različnih oblikah in na različnih nivojih že poteka prenova mest, ki temelji na identiteti kraja ter dviguje njegovo prepoznavnost. Slovenski kraji in mesta imajo namreč bogato paleto krajinske, arhitekturne in s tem življenjske raznovrstnosti, zato tudi njihova prenova poteka na različnih ravneh. Slišali smo več primerov, kjer so prebivalci sami ali v sodelovanju z županom in občino identificirali problem ter ponudili rešitev za oživljanje mesta.

Na Ptuj so v Javnem zavodu za turizem Ptuj s premišljeno strategijo prišli do turistične znamke, kjer so se oprli predvsem na vsebino in identiteto ter zgodovino in kulturo kraja. Mesto, ki je nekoč bilo antično, danes postaja butično. Poseben izziv jim je predstavljalo staro mestno jedro, kjer so izpostavili vsebino in sporočilno dejavnost, usmerjeno k ljudem. Rezultati se kažejo v raznovrstnih kulturnih in drugih dogajanjih v starem mestnem jedru, Ptujčani pa so ponosni na svoje mesto in ga promovirajo kot Ptuj smo ljudje.

V Kranju z vključevanjem stanovalcev prenovljajo in oživljajo stanovanjsko sosesko Planina. Iz vse manj primerne soseske za kvalitetno življenje, v kateri se je pojavljal tudi sum na socialno degradacijo, nastaja Planina, soseska po meri ljudi. Ideja o prenovi Planine se je začela že v letu 2008 s Strategijo trajnostnega razvoja Mestne občine Kranj 2009 - 2023, nadaljevala v letu 2013 s strategijo Celostne prenove stanovanjske soseske Planina v Kranju, ki je upoštevala anketo, sestanke s predstavniki krajevnih skupnosti ter predloge stanovalcev, v letu 2016 s Trajnostno urbano strategijo Mestne občine Kranj 2030 ter leta 2016 s celostnim pristopom k prenovi in oživitvi stanovanjske soseske Planina z ustanovitvijo neformalne pisarne za urbano prenavo Planina. Stanovalci, ki so bili vključeni v konkretne projekte podprte z manjšim proračunom (250 evrov), so izvedli svoj „mini projekt“, in ga širši javnosti predstavili na javnem dogodku v maju 2016. Prenova poteka v tesnem sodelovanju s stanovalci, usmerjena je v adaptacijo podhoda pod cesto Rudija Šelige in podhoda pod c. Talcev, v povezovalne poti ter ureditev skupnostnega prostora, kolesarskega poligona, urbanega centra, urbane opreme, centra za družine in centra trajnostne mobilnosti.

V glavnem mestu Ljubljana, ki je bogat s prostorsko kulturo in dediščino poteka izvedbeni načrt razvojnih dejanj, zajetih v Trajnostni urbani strategiji Mestne občine Ljubljana 2014 - 2020. Gre za celostni pristop, s katerim se usmerjeno vodi urbani razvoj prek izvedbe investicij z največjimi učinki na razvoj mesta. V Ljubljani so tako že izvedli in še načrtujejo številne urbane preнове, kot so Galerija Cukrarna, Mestno kopališče in wellness Kolezija, Gimnastični center, Ekološka cona, ki je postala zelena oaza v središču mesta, urbana regeneracija območja BTC in mnogi drugi. Še naprej se izvaja načrtovano zeleno mesto, ki bo pridobilo številne nove parke.

»Mesta so starejša od držav in zato nas ne skrbi zanje.«

Ivan Stanič, Mestna občina Ljubljana

Maribor je mesto, ki je polno skritih dvorišč in so jih s programom Živa dvorišča obudili, prenovili, oživili in jim v sodelovanju s stanovalci povrnili njihov primarni namen. Notranja dvorišča so bila pogosto nadomestna parkirišča ali pa zapuščeni prostori, danes pa v njih potekajo raznovrstni kulturni dogodki, srečanja stanovalcev, ustvarjalne delavnice, kofički za druženje in razpravljanje. Program Živa dvorišča je delovanja razširil in dobil pomembno odmevnost v mestu in zunaj njega ter snuje pot urbanih umetniških intervencij in skupnostne umetnosti v Mariboru.

»Živa dvorišča, ki potekajo od leta 2010, so vzpostavila nov modus delovanja, ki temelji na povezovanju in spodbujanju sodelovanj akterjev z vseh področij mladinskega in kulturniškega delovanja s stanovalci mestnega jedra, s ciljem ustvarjanja programa, ki kulturno in socialno poživlja tako ponudbo mesta, posameznike ter mesto nasploh.«

Katja Beck Kos, Društvo Hiša!

Novo mesto dokazuje, da je občina, v kateri je prijetno delati in bivati, saj je mesto srčnih in veselih ljudi. Identiteta občine so njeni ljudje, vizijo oblikujejo skupaj, razvoj pa vodi skupnost. Podoba mesta ustvarjajo ljudje. Novo mesto je mesto razvoja, kjer v blagovni znamki mesta s črko »v« obrnjeno za 90° spremenjeno v puščico ponazarjajo razvojno usmerjenost mesta. Novo mesto je tudi mesto narave in mesto ustvarjalnosti.

V Kostanjevi na Krki so se soočili z izzivom, kako povrniti življenje na otoku. S projektom Hiša gradi človeka, katerega namen je vzpodbuditi iskanje vizij bodočega razvoja historičnega jedra, uresničujejo cilj navdušiti čim več lastnikov propadajočih hiš, da se združijo v kooperativo za obnovo mestnega jedra, ki ponuja nove vsebine in prostor oplemeniti in odpre navzven k vitalnim gospodarskim panogam. Definirali so osnovne dejavnosti in prikazali načine kooperativne prenove hiše, med njimi rezidenca za umetnike oz. raziskovalce, center uprizoritvenih umetnosti, hiša dobrega počutja oz. wellness, prototiparnica na vrtu, hiši ob ulici in plaža.

»Stanovanjska turistična kooperativa je oblika zadruge, je podjetje, katerega lastniki so njeni člani. Člani so lastniki hiš, gostinci, občina, cerkev, taksisti, kmetje, neodvisni ustvarjalci, novinarji ali oblikovalci, nevladne organizacije. Vsi pa poslujejo uspešneje, če delujejo povezano.«

Vesna Hrovat, Otok zavod za razvoj

Temeljna predpostavka za uvedbo participativnega proračuna je bila, da imajo v občini Ajdovščina aktivne občane, ki imajo dobre ideje in poglede na razvoj občine. S projektom Moja pobuda izboljšujejo kakovost življenja v občini in tako realizirajo ureditev otroških igrišč in parka, krožno pot okoli Vipavskega križa, info table Stomaž in Lokavec ter zgodovinski vodnik Stomaž in Skrilje. Finančna učinkovitost projekta je v tem, da bo porabljenih predvidoma 95% sredstev, za kar gre zahvala predvsem občankam in občanom, ki so prijavljali finančno večje in manjše pobude.

S trajnostno urbano regeneracijo so v Idriji v okviru enoletnega sodelovanja na terenu izvedli projekt prebivalcem in okolju prijazne prenove izbranega dela mesta. Z delovno skupino na občini in ekipo na terenu so izbrali območje, kjer je predel programsko izredno raznolik (bolnica, vrtec, dom upokojencev, poslovna enota, muzej, stanovanjska soseka) in na to območje ni bil vezan še noben občinski projekt ali strategija. Skupaj s stanovalci so naredili testne akcije v merilu 1:1 in dokazali, da so premiki mogoči, uporabniki pa dobili priložnost, da ocenijo kaj deluje in kaj ne. Občina Idrija je na tej podlagi potrdila novo idejno zasnovano Arkove ulice. Med prvimi ukrepi bo tako ureditev kolesarske steze, javne razsvetljave in obnova komunalne infrastrukture v soseski.

»Trajnostna urbana regeneracija se začne s testnim projektom in nadaljuje z dolgoročnimi izboljšavami.«

Alenka Korenjak, ProstoRož

Okrogla miza

Uspešna celostna prenova mest in oblikovanje blagovne znamke

Alenka Korenjak, ProstoRož, Maja Zupančič Pintar, konzultantka, GFS Inštitut, Miran Senčar, župan, Mestna občina Ptuj, Gorazd Orešek, podžupan, Mestna občina Ptuj, Andrej Čas, župan, Mestna občina Slovenj Gradec, Ivan Stanič, vodja Odseka za upravne naloge in splošne zadeve, Mestna občina Ljubljana, Janez Ziherl, vodja Urada za okolje in prostor, Mestna občina Kranj, Vesna Hrovat, direktorica, Otok zavod za razvoj, Zlata Čibej, vodja Urada župana, Občina Ajdovščina.

Urbani Forum je potekal v pomenu neizogibnega sodelovanja meščanov pri uspešni urbani prenovi. V več predstavitev je bil pri prepoznavnosti mesta poleg občanov izpostavljen pomen župana, in sicer v povezavi z zastavljenimi projekti in vsebino ter javnimi nastopi. In kako se slovenski župani v praksi soočajo s tem izzivom? Sogovorniki pravijo, da je osnovni problem osredotočenost, ker so vsa mesta bogata s kulturo, umetnostjo in zgodovino. Vprašanje je, kaj je smiselno najbolj izpostavljati. Nekateri se osredotočajo na prebivalce svojega mesta, katerim sledi simbol mesta. Turizem vidijo kot nadgradnjo, saj želijo predvsem ustvariti konkurenčno in zdravo mesto, ki bo privlačilo nove prebivalce in zato vlagajo v stanovanjske in športne objekte ter kulturo in s tem podpirajo potrebno infrastrukturo in prostočasne dejavnosti v občini.

Kako zagotoviti uspeh zastavljenih projektov? Ena pot je, da se potencialni projekti pripravijo v naprej, med izvedbo pa so vključeni tudi občani. V začetni fazi je tako lažje najti investitorja, pri čemer so bistveni odnosi z vlado in predpisani postopki ter njihova hitrost. Druga pot je izvedba projekta od spodaj navzgor.

Na pobudo udeležencev smo spregovorili še o preokorni urbani politiki na državni ravni. Kaže se predvsem pri problemih v mestih, ki so vpeta v državno politiko. Če odmislimo politiko, kateri so strukturni vidiki za izboljšanje? Na to občinski predstavniki odgovarjajo, da ni težava v odnosu med občino in vlado, ampak hiter odziv države na splošne nevarnosti, ki niso v pristojnosti mesta, kot na primer poplave. Razumljivo je, da so nekatera področja delovanja mesta v državni pristojnosti, a praksa kaže, da so v primeru težav mestne občine bolj odzivne in hitrejše pri reševanju. Sogovorniki so poudarili nujnost sočasnega razvoja podeželja in mestnih središč. Mestna jedra so povezana z zaledjem, zato je za razvoj mesta pomemben razvoj zaledja, hkrati z njim se razvija tudi središče. Na ta način se razvija celotna Slovenija in ne le njena mesta.

»Ohranjanje demokracije je treba vzpodbujati in aktivirati apatično prebivalstvo k sodelovanju razvoja idej za oživljanje mesta.«

Alenka Blazinšek, Zavod Nefiks

»Najbolj pereč problem je, da prebivalstvo ni seznanjeno z vizijo določenih projektov. Le dialog in povezovanje jim omogoči dosego cilja, ki ga posamezniki ne morejo doseči. Prav tako so združeni prebivalci navzven močnejši in bolj kompetenten sogovornik.«

Vesna Hrovat, Otok zavod za razvoj

»Problem je, da so mesta preveč individualna zaradi svoje privlačnosti za ljudi, toda sosednje občine so vedno večja konkurenca. Dolgoročno bo potrebno združevanje na nivoju regije.«

Janez Ziherl, Mestna občina Kranj

»Temelj je zaupanje in odgovoren nosilec odločanja, kar bi moralo biti vgrajeno v sistem. Javni delavci pa so profesionalci, ki ta posel izpeljejo.«

Ivan Stanič, Mestna občina Ljubljana

»Slovenija je specifična, saj je Ljubljana malo mesto, ostala pa mikro mesta. Mestne občine so središča spodbujanja politik širjenja navzven in predstavljajo 11 regijskih središč, ki bodo zaradi digitalizacije družbe v prihodnosti zagotovo spremenila način delovanja.«

Andrej Čas, župan Mestne občine Slovenj Gradec

»Slovenci smo preveč kritični. Tujci so nad našimi mesti čisto navdušeni. So resnično stara in zelo čista, predvsem pa imamo bogato ponudbo.«

Miran Senčar, župan Mestne občine Ptuj

»Slovenska mesta so raznovrstna in kulturno bogata. S ciljno usmerjeno strategijo in močno blagovno znamko mesta, ki temelji tudi na željah prebivalcev in njihovem načinu življenja, se bodo naša mesta razcvetela in privabila investitorje.«

Maja Zupančič Pintar, Inštitut GFS

»Nevladne organizacije in mesta in država smo vsi prebivalci mesta. Le s skupnimi močmi lahko dosežemo spremembe in izboljšamo sobivanje.«

Katja Beck Kos, Društvo Hiša!

Organizatorja

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA OKOLJE IN PROSTOR

Izvajalca

O urbanem forumu

Urbani forumi so namenjeni vzpostavljanju pomena in vloge mest in mestnih občin pri razvoju države, spodbujanju novih priložnosti mest za zeleno rast, nova znanja in inovativen pristop. Forum predstavlja dialog o potrebah in problemih mest in mestnih občin kot nosilcev razvoja v regijah ter o priložnostih, ki jih nudijo kot prostori, kjer se srečuje in izvaja največ sektorskih politik, nahaja večina delovnih mest in so centri kulture, izobraževanja ter inovacij. Forum združuje potencialne partnerje, vse od določevalcev, upravljavcev in oblikovalcev politik, gospodarstva, znanosti ter institucij in organizacij na področju urbanega razvoja. Namenjen je za mreženje mestom in njihovim potencialnim partnerjem.

Poročilo | Urbani forum 2017 | Urbana prenova, Identiteta in prepoznavnost mest

Pripravila: Maja Zupančič Pintar

Grafično oblikovanje: Andrea Plavljanič

Vse pravice pridržane. Noben del tega poročila se brez pisnega dovoljenja Ministrstva za okolje in prostor ne sme reproducirati v kakršni koli obliki s kakršnimi koli elektronskimi ali mehanskimi sredstvi (vključno s fotokopiranjem, snemanjem ali shranjevanjem podatkov).

Izdalo Ministrstvo za okolje in prostor, november 2017

Dunajska cesta 48, 1000 Ljubljana, Slovenija, EU

www.mop.gov.si

Pripravil Inštitut GFS

Cesta na Kurešček 46, 1292 Ig, Slovenija, EU

www.goforesight.eu